

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Ústav české literatury a komparatistiky

Posudek bakalářské práce Jana Musila *Haškův a Ladův Švejk: Čtení obrazem*

Cíl práce, její účel a směřování

Cílem práce je komparace dvou ilustrací Haškova románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, resp. románových ilustrací Josefa Lady a „ilustrací“ německého expresionisty Georga Grosze, která vznikly coby scénografický návrh pro divadelní inscenaci Erwina Piscatora. Přičemž analýza těchto dvou výtvarných přístupů nemá směřovat k problému ilustrace, ale vrátit se zpět k textu a zodpovědět otázku, zda a jakým způsobem mění ilustrace způsoby čtení původního textu.

Metodologie a práce s odbornou literaturou

V souvislosti s ilustrací pracuje autor s některými koncepty interpretace a adaptace – např. Danešova deverbalizace, adaptační proces překódování Hutcheonové. Porovnává též sémiotické a fenomenologické přístupy k adaptaci (Ingardenova konkretizace). Východiskem je ale především analytické pojetí estetiky Nelsona Goodmana a jeho pojem „syntaktické hustoty“, jímž se autor pokouší naznačit možné rozdíly v pojetí obrazu a textu. Četné podněty ke konfrontaci verbality a vizuality čerpá též z Mitchellovy *Teorie obrazu*.

Byť se vzhledem k rozsahu práce často jedná spíše o letmé zmínky – je to patrné především v sekundární literatuře ke *Švejkovi* -, autor se v odborné literatuře pohybuje s přehledem a odkazuje na další možné zdroje a perspektivy, jež ale zůstávají jen v náznacích. Jako např. problém mediality, emblematické redukce nebo kanonického čtení *Švejka*.

Styl a prezentace

Práce je (možná až zbytečně) přehledně a předvídatelně členěná. Po teoretickém a metodologickém vymezení problému vztahu textu a ilustrace, následují dílčí analytické kapitoly a poté závěrečná komparace. Analýze textu a jeho jednotlivých výtvarných reprezentací vždy předchází „nástin vývoje“. Právě tyto kontextové kapitoly působí nejvíce zkratkovitě, což je ale u podobného žánru vždy problém, protože telegrafický výčet nemůže nikdy působit završeným dojmem, vždy lze něco dodat nebo něco chybí či potřebuje dovysvětlit. Obzvlášť pokud se jedná např. o recepci Haškova románu a spor o to, zda je více satirický nebo groteskní, politický či apolitický nebo na pozadí jakých žánrových tradic a vyprávěcích strategií jej lze číst, apod. Může to pak vést k povšechným nebo dokonce problematickým tvrzením typu, že Radko Pytlík je „nepozorným čtenářem“ (str.29), že „modernisté dovádějí román do krajnosti po stylistické stránce“ nebo že Hašek „torpéduje samotnou instituci umění“ a navíc s „razantní důsledností“. Možná by nebylo od věci se těmto kapitolkám zcela vyhnout.

Celkové hodnocení

Na práci rozsahem poměrně úspornou jakoby drobných cílů bylo příliš mnoho, a přitom by každý z nich vydal na diplomovou práci. Autor si toho je zřejmě vědom, takže se práce proměňuje v podstatě v koláž zajímavých fragmentů, aniž některý z nich získá větší prostor. Sama si nejsem jistá, zda mě víc dráždí to, co by mohlo vypadat jako určitá ledabylost, a měla bych vytýkat autorovi, že práci nevěnoval více času a péče a nebyl ukázněnější, co se týče odkazů a argumentů, nebo jestli jsem jako čtenář zklamaná, že poutavé a často originální postřehy příliš brzo skončí a přitom by bylo tak lákavé číst dál...

Za přínos práce považuji už to, kam směřuje komparativní analýza. Autor se totiž, jak bylo již řečeno, vzdává jak záměru hodnotit přínos, přesnost či posun ilustrace, tak promýšlet vztah obrazu a textu, ale hledá vizuální prvky textu a zajímá ho, jakým způsobem změní vizuální reprezentace konkrétního textu jeho čtení. I vzhledem k množství předchůdců a naprosto minimálnímu prostoru, který tomu věnoval, tak například dokázal nabídnout originální čtení *Švejka*, a sice skrze zvýznamněné vizuální aspekty textu – zaměřením na konkrétní věcnost, resp. věcovost, roli haraburdí a odpadků. Tvůrčím způsobem taktéž pracuje s Jirsovým konceptem ornamentu či benjaminovským pouzdřením při analýze dílčích Groszových a Ladových obrazů.

Další podnětný moment vidím v tom, že v úvahách a pozorování, které směřují ke vztahu obrazu a textu, neakcentuje autor jejich vzájemnou konkurenci či odlišnost, ale hledá spíše analogické vztahy. Určitou polaritu v přístupu Georga Grosze a Josefa Lady tak nechává korespondovat s textovými interpretacemi Sylvie Richterové a Přemysla Blažíčka. Podobně nápaditě (ale také opět dost zkratkovitě) působí závěrečná katarze, kdy pod vlivem Ernsta Gombricha využívá rétorické figury architektury (styly „obyvatelnosti“) pro hodnocení Groszových a Ladových výtvarných reprezentací a především pak pro obrazové čtení *Švejka*.

Práce splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, a proto ji hodnotit jako **výbornou**.